

... ΜΙΑ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΗ ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΑ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΚΕ.Δ.Α.Κ

Επιμέλεια:
Τάσος Δίκας,
Ορέστης Πιλάτος,
Δημ. Τενεκετζής,
αρχιτέκτονες
ΚεΔΑΚ υπεύθυνοι
του σχεδιασμού-
υλοποίησης της
έκθεσης
«αγιορείτικα
μνημεία»

Στη Θεσσαλονίκη, σε τρεις (3) ορόφους του Συνεδριακού Κέντρου της Τράπεζας Πειραιώς, (Κατούνη 12-14), λειτουργεί -με οργανωτική πρωτοβουλία του Υπουργείου Μακεδονίας-Θράκης και της Τράπεζας Πειραιώς- η Έκθεση του ΚεΔαΚ, «ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ: μία οπτικοακουστική ξενάγηση»

Η έκθεση επιδιώκει να τεκμηριώσει τον πολλαπλό πνευματικό, πολιτισμικό, επιστημονικό και νοηματικό, κώδικα που περικλείουν τα αγιορείτικα μνημεία.

Τα μνημεία αυτά αποτελούν ζωντανά μνημεία της ελληνικής επικράτειας, υπό τη σκέπη του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της αυτοδιοίκησης μοναστικής πολιτείας του Αγίου Όρους.

Η έκθεση ξεναγεί στα είκοσι μοναστικά καθιδρύματα και στις αντίστοιχες γεωγραφικές περιοχές τους και θα αναλύει πτυχές της πολιτισμικής αγιορείτικης κληρονομιάς, ως κοινή έκφραση της μεγάλης ιστορικής διαδρομής του τόπου μας και του ορθόδοξου μοναχισμού.

■ **Η οπτικοακουστική ξενάγηση μας επιτρέπει:**
- να αντιληφθούμε ακόμη μια φορά την αρμονία της φύσης και του δομημένου περιβάλλοντος της αθωνικής χερσονήσου
- να ευαισθητοποιηθούμε ίσως περισσότερο μέσα από τις πολιτισμικές αξίες του που εκπέμπουν.

- να κατανοήσουμε καλύτερα τα πολιτισμικά, πνευματικά, βιωματικά στοιχεία που συνυπάρχουν σ' αυτά και τα κάνουν μοναδικά.

- να εμβαθύνουμε τις γνώσεις σας για τα θεσμικά και εθιμικά πλαίσια που τα περιβάλλουν

- να ενημερωθούμε για τη λειτουργία του Κέντρου Διαφύλαξης Αγιορείτικης Κληρονομιάς οποιού το Υπουργείο Μακεδονίας - Θράκης έχει την εποπτεία.

- να γνωρίσουμε πτυχές του σημαντικού που επιτελεί το ΚεΔΑΚ με το επιστημονικό του προσωπικό σε όλα τα ιερά Καθιδρύματα της Αθωνικής χερσονήσου.

■ Το ΚΕΔΑΚ

Όπως είναι γνωστό, το Κέντρο Διαφύλαξης Αγιορείτικης Κληρονομιάς (Κε.Δ.Α.Κ)

ιδρύθηκε (ν. 1198/1981) με έδρα τη Θεσσαλονίκη, ως αποκλειστικός φορέας του Ελληνικού Κράτους, αρμόδιος για το σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων προστασίας και ανάδειξης του μνημειακού, κειμηλιακού και φυσικού πλούτου των Αγιορείτικων καθιδρυμάτων.

Για το σκοπό αυτό εκχωρήθηκαν στο ΚεΔΑΚ, για Χερσονήσο Αγίου Όρους - Άθω

οι διοικητικές αρμοδιότητες των:

- Υπουργείου Περιβάλλοντος - Χωροταξίας - Δημοσίων Έργων,

- Υπουργείου Πολιτισμού

- Υπουργείου Γεωργίας

Είναι ΝΠΔΔ εποπτευόμενο και ελεγχόμενο από το Υπουργείο Μακεδονίας - Θράκης και εδρεύει στον 3ο όροφο του Διοικητηρίου (ΥΜΑΘ) και στο Διοικητικό του Συμβούλιο συμμετέχει θεσμικά το ΤΕΕ/ΚΜ.

Το γενικό πλαίσιο επεμβάσεων του Κε.Δ.Α.Κ είναι εκείνο των διεθνών συμβάσεων για την προστασία και ανάδειξη ιστορικών τόπων και μνημείων.

Στόχος παραμένει ένα υψηλό βαθμού ποιοτικό έργο στην υπηρεσία των μοναχών, με σεβασμό στην παράδοση και στους θεσμούς και με συνεκτίμηση των παραμέτρων που αναφέρονται:

στην ιστορία του αντικειμένου, στην αισθητική και μνημειακή του αξία, στη λειτουργική του αναγκαιότητα.

Σκοπός του σύμφωνα με το: (άρθρο 9B, νόμου 1198 / 1981)

Α. «Η ΤΕΛΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ έργων υποδομής, συντηρήσεων και αναστηλώσεων του Αγίου Όρους και εκτέλεση αυτού εντός του αναγκαίου γι' αυτό χρόνου ».

Β. «Η ΥΠΟΒΟΗΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΡΩΓΗ του έργου της Ιεράς Κοινότητας και των Ιερών Μονών του Αγίου Όρους για την διαφύλαξη της Κληρονομιάς του »
Αρμοδιότητες: (άρθρο 9, παρ.3B νόμου 1198 / 1981)

« **ΕΓΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ** πάσης φύσεως μελέτης που αφορά εκτέλεση έργου ή άλλης συναφούς εργασίας στην περιοχή του Αγίου Όρους »

«**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ, ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ, ΕΠΟΠΤΕΙΑ, ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ, ΕΚΤΕΛΕΣΗ** πάσης φύσεως αναγκαιών έργων εντός του Αγίου Όρους»

Να σημειωθεί πως καμία μελέτη και κανένα έργο δεν πραγματοποιείται στο Άγιον Όρος χωρίς τη συγκατάθεση των μοναστικών αρχών.

■ Ο χαρακτήρας της έκθεσης

Η έκθεση «Αγιορείτικα μνημεία: Μία οπτικοακουστική ξενάγηση»:

χαρακτηρίζεται κυρίως σαν έκθεση οπτικοακουστικής τεκμηρίωσης ανάδειξης των αθωνικών μνημείων .

Συμπληρώνεται με εποπτικά εκθέματα που σημειολογικά συμπληρώνουν το πολλαπλό θεματολόγιο του Κεφαλαίου «Άγιον Όρος - Αγιορείτικα Μνημεία»

Η έκθεση ανιχνεύει χαρακτηριστικές πτυχές των αγιορείτικων μνημείων.

Αποτελεί «έκθεση-τεκμηρίωσης» και ταυτόχρονα «έκθεση-κατάδειξης» της αγιορείτικης κληρονομιάς.

- Η έκθεση «Αγιορείτικα μνημεία: Μία οπτικοακουστική ξενάγηση»,

αποτελεί δημιουργική συνέχεια της μεγάλης έκθεσης «Οδοιπορικό στο Άγιον Όρος» που παρουσιάστηκε στη Γρανάδα της Ισπανίας (Δεκέμβριος 2003 -Μάρτιος 2004)

Αποτελεί έκθεση τεκμηρίωση της αγιορείτικης κληρονομιάς και του αθωνικού περιβάλλοντος.

■ Ο στόχος

- Η έκθεση «Αγιορείτικα μνημεία:

- **αναδεικνύει μερικά από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που συνθέτουν**

τυπολογικά - μορφολογικά - λειτουργικά) τα αγιορείτικα καθιδρύματα: (μοναστήρι, σκήτης, κελιού, καλύβης, καθισματος, πουκαστηρίου)

- **προσεγγίζει τις αξιακές ποιότητες οι οποίες είναι αντιπροσωπευτικές όλων των αγιορείτικων μνημείων**

- **καταδεικνύει την αλληλουχία και αλληλεπίδραση:** βιωματικότητας, - πνευματικότητας, - παράδοσης

- **πολιτισμικών αξιών - θεσμών διαφύλαξης δηλαδή όλα αυτά που συνδιαμορφώνουν την έννοια του «Ζωντανού Μνημείου».**

- **προσεγγίζει τα μοναστηρικά συγκροτήματα του Αγίου Όρους όπως τα συναντά κανείς διαδοχικά είτε με αφετηρία την Ουρανούπολη , είτε από την Ιερισσό.**

■ Η θεματογραφία

Οι θεματικές συνθέσεις :

- **παρουσιάζουν** την ισορροπία φυσικού - δομημένου μοναστικού περιβάλλοντος.

- **καταδεικνύουν** τη ειδική σχέση της βυζαντινής τέχνης με τη πίστη, τη παράδοση, το ασκητισμό (αρχιτεκτονικής, γλυπτικής, ζωγραφικής, μικροτεχνία, χειρόγραφα κλπ)

- **αναλύουν** βασικά ιστορικά, μορφολογικά, τυπολογικά στοιχεία που συνθέτουν τα είκοσι αυτοδιοίκητα μοναστικά συγκροτήματα με όλες τους τις εκφάνσεις και την ειδική παρουσίαση των Καρυών και της Δάφνης.

- **διευκρινίζουν** τα ιδιαίτερα θεσμικά χαρακτηριστικά που διέπουν τα αγιορείτικα Καθιδρύματα της Αθωνικής Χερσονήσου

- **ενημερώνουν αναλυτικά για τη δομή των Μοναστικών Καθιδρυμάτων** και τον τρόπο λειτουργίας τους και για τη ξεχωριστή σχέση των εξαρτημάτων στην αγιορείτικη παράδοση.

- **προβάλλουν αγιορείτικες μορφές** που ταυτίστηκαν με την διαδρομή των είκοσι κυρίαρχων

μονών και ταυτόχρονα στιγμιότυπα μοναχών από τον καθημερινό βίο που αποτελούν τη «ζωντανή» συνιστώσα των μνημείων.

■ Τέλος
- πτυχές του πολυσύνθετου έργου του Κέντρου Διαφύλαξης Αγιορείτικης Κληρονομιάς στα αγιορείτικα μνημεία, παρουσίαση ενδεικτικών έργων αποκατάστασης ανά μοναστηριακό- αθωνικό συγκρότημα και των αρμοδιοτήτων του.

■ Ο χώρος
Η έκθεση αναπτύσσεται σε τρεις ορόφους του Συνεδριακού Κέντρου της Τράπεζας Πειραιώς συνολικής επιφάνειας κάτοψης εξακοσίων μέτρων περίπου..

■ Το μέγεθος - τα μέσα
Τα εκτυπωμένα (σχέδια, φωτογραφίες, κείμενα) καλύπτουν επιφάνεια τετρακοσίων τμ πλευρικών αναρτήσεων πάνω σε αυτοφερόμενο σκηνικό και εκατό τμ ενδιάμεσων αναρτήσεων σε αυτοφερόμενα πάνελς.

Η ξενάγηση γίνεται μέσα από:
Α- ψηφιακές εκτυπώσεις, αγιορείτικων θεμάτων τέχνης στο Άγιον Όρος,, ιστορικής διαδρομής, καθημερινού βίο

Β - ψηφιακές συνθέσεις αναλυτικής ξενάγησης σε κάθε μία από τις είκοσι αγιορείτικες μονές ,τη Δάφνη, τις Καρυές.

Γ- ηλεκτρονικές οθόνες αφής με το οπτικοακουστικό πρόγραμμα πολυμέσων «οδοιπορικό στο Άγιον Όρος» με τετρακόσιες θεματικές ενότητες κειμένων και τριών χιλιάδων φωτογραφιών, συνολικής διάρκειας 10 ωρών σε πέντε(5) infokiosk

Δ.- αυτοφωτιζόμενες διαφάνειες ανάδειξης σχέσης φυσικού περιβάλλοντος και μνημείων

Ε- προβολές οπτικοακουστικού- ηλεκτρονικού προγράμματος πολυμέσων για τα αγιορείτικα μνημεία στην αίθουσα αμφιθεάτρου το κέντρου.

ΣΤ- προβολή ταινίας [dvd] του ΚεΔΑΚ: «Μνημεία και επεμβάσεις» διάρκειας 30'ώρας , που καταδεικνύει τη φιλοσοφία των επεμβάσεων στα αγιορείτικα μνημεία

στην αίθουσα αμφιθεάτρου το κέντρου.

Z- αναπαραστάσεις και μακέτες σε φυσικό μέγεθος και υπό κλίμακα.

Η -παρουσίαση τμήματος των εκδόσεων του ΚεΔΑΚ για το «Άγιον Όρος» **ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΤΕΡΑ:**

■ ΙΣΟΓΕΙΟ:
Σχέση μνημείων και περιβάλλοντος:

- Οι αυτοφωτιζόμενες έγχρωμες διαφάνειες αναδεικνύουν την αρμονική σχέση φυσικού περιβάλλοντος και μνημείων στην αθωνική χερσόνησο.

- Η αναπαράσταση τμήματος εσωτερικού αγιορείτικης Τράπεζας (σε φυσικό μέγεθος) και τοιχογραφιών που την περιβάλλουν, καταδεικνύεται η αμεσότητα βιωματικότητα - πνευματικότητα που υπάρχει στη μοναστική παράδοση των λειτουργικών χώρων (τυπολογία- εσωτερική αρχιτεκτονική).

■ 2ος ΟΡΟΦΟΣ:
Εκθεσιακή περιήγηση - παρουσίαση όλων των αγιορείτικων μονών:
Με ψηφιακά εκτυπωμένες συνθέσεις κειμένων-φωτογραφιών- σχεδίων, γίνεται η συνοπτική ιστορική

παρουσίαση της δημιουργίας των είκοσι μοναστηριακών συγκροτημάτων με ειδική έμφαση στους κήτορες,, στο Καθολικό και την Τράπεζα των μονών.

Η εκθεσιακή προσέγγιση προσομοιάζει μεταφορικά την γεωγραφική προσέγγιση των Ι. Μονών:

- Μέσα από ένα εκθεσιακό «περίπλου» που έχει αφηγηρία την Ουρανούπολη και κατάληξη -μέσω Δάφνης- στη Ιερισσό (για τις παράκτιες μονές)

- Με οδική ξενάγηση (για τις μονές της ενδοχώρας) όπως αυτές προσεγγίζονται με τον αμαξιτό δρόμο (μέσω Δάφνης - Καρυών)

Η οπτικοακουστική ξενάγηση εμβαθύνει σε κάθε μία Αγιορείτικη Μονή σε τριάντα πέντε ειδικές ενότητες (καθολικό, τράπεζα, πτέρυγες, πύργοι, χώροι κειμηλίων, περιβάλλοντα κτίσματα, εξαρτήματα κα) μέσα από τρεις ηλεκτρονικές οθόνες αφής με το οπτικοακουστικό πρόγραμμα πολυμέσων « οδοιπορικό στο Άγιον Όρος » με τετρακόσιες θεματικές ενότητες κειμένων και εναλλασσόμενων φωτογραφιών, (συνολικής διάρκειας 10 ωρών σε πέντε(5) infokiosk

■ 3ος ΟΡΟΦΟΣ:
Οπτικοακουστική εμβάθυνση στα γενικά στα θέματα Τέχνης (Αρχιτεκτονική, Ζωγραφική, Γλυπτική, Χειρόγραφα, Μικροτεχνία, κλπ) και ειδικά για κάθε αγιορείτικη μονή γίνεται:

- Μέσα από εκθεσιακά θεμέτια ταμπλώ -με ψηφιακές θεματικές εκτυπώσεις- που αφορούν την Τέχνη όπως αυτή συνυπάρχει στα αγιορείτικα μνημεία στην αρχιτεκτονική, ζωγραφική, μικροτεχνία

- παράλληλα μέσα από δύο ηλεκτρονικές οθόνες αφής με το οπτικοακουστικό πρόγραμμα πολυμέσων «οδοιπορικό στο Άγιον Όρος» με θεματικές ενότητες αφηγηματικών κειμένων και εναλλασσόμενων φωτογραφιών.

- ενδεικτική παρουσίαση έργων ΚΕΔΑΚ σε ειδικές πινακίδες (πάνελς) σχεδίων - φωτογραφιών - κειμένων

■ Αίθουσα προβολών
Προβολή της ταινίας «ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ: Μνημεία και επεμβάσεις» διάρκειας 30' Προβολή -με προεπιλογή- θεματικών οπτικοακουστικών ενότητων πολυμέσων «Οδοιπορικό στο Άγιον Όρος»

■ Επίλογος
Μέσα από την ματιά του Κέντρου Διαφύλαξης Αγιορείτικης Κληρονομιάς, ο απλός και ο εξειδικευμένος επισκέπτης πιστεύουμε ότι θα φύγει καλύτερα ενημερωμένος, περισσότερο ευαισθητοποιημένος για τη πολυδιάστατη αυτή πολιτισμική μας αυτή κληρονομιά.

... ίσως, γιατί -μέσα με την εκθεσιακή «ξενάγηση»- δεχθεί περισσότερα ερεθίσματα και μηνύματα κατανόησης, ευθύνης, αξιών για ότι αυτά τα μνημεία περικλείουν και διαχρονικά εκφράζουν. ...ίσως, γιατί μέσα από αυτήν ψηλαφίσει πρόσθετες πτυχές και για όσους βιωματικά εκφράζουν και αποτελούν μια ολόκληρη παράδοση πίστης, πνεύματος και πολιτισμού.

...ίσως γιατί μέσα από την έκθεση αυτή γνωρίσει πληρέστερα εκείνο το τμήμα της ελληνικής επικράτειας και του πολιτισμού μας όπου καθημερινά συνδιαλέγεται η πολιτιστική μας κληρονομιά με την υπερβατικότητα.

